

Fråga om en sökandes innehav av en skogsfastighet kan beaktas vid bedömningen av om det är uppenbart att den sökande inte behöver bostadsbidrag.

Lagrum:

27 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Försäkringskassan beslutade den 22 november 2010 att inte bevilja B.M. bostadsbidrag med motiveringen att i den ansökan om bostadsbidrag som B.M. lämnat i augusti 2010 hade hon inte angett att hon hade några tillgångar/förmögenhet utan endast tagit upp de skulder hon hade. Det hade framkommit att hon äger en skogsfastighet med ett taxeringsvärde om 1 689 000 kr. Enligt Försäkringskassans bedömning hade hon genom skogsfastigheten en anseelig företagsförmögenhet som dessutom var en realiserbar tillgång och hon var därmed inte i behov av bostadsbidrag. Genom omprövning den 22 december 2010 ändrade inte Försäkringskassan sitt tidigare beslut.

B.M. överklagade Försäkringskassans beslut hos förvaltningsrätten och yrkade att skogsfastigheten inte skulle tas med som tillgång vid bedömningen om hon kunde beviljas bostadsbidrag. Hon anförde bl.a. följande. Försäkringskassan har inte i något tidigare fall sett det som uppenbart att en skogsfastighet utgör hinder för att beviljas bostadsbidrag. Vidare ska Försäkringskassan göra en särskild utredning för att avslå en ansökan. Någon sådan utredning har inte lagts fram av Försäkringskassan. En ansökan om bostadsbidrag avser kalenderår och bestämmelsen är inte avsedd att tillämpas helt godtyckligt utan att någon form av beräkning sker. Det är inte meningen att sökanden måste avyttra en tillgång när den inte gett någon inkomst. Skogsfastigheten ingår i Floda omarrondering och lantmätaren har beslutat om avverkningsförbud från maj 2010 i oviss framtid så någon inkomst från tillgången går inte att få loss.

Försäkringskassan motsatte sig ändring av beslutet och anförde bl.a. att oavsett om skogsfastigheten för närvarande inte kan ge någon inkomst till följd av avverkning är fastigheten som sådan en realiserbar tillgång.

Förvaltningsrätten i Falun (2012-10-25, ordförande Malmqvist) yttrade: Bestämmelser – Den 1 januari 2011 upphävdes lagen (1993:737) om bostadsbidrag och ersattes av socialförsäkringsbalken. Av 1 kap. 3 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken följer dock att lagen om bostadsbidrag alltså tillämpas i fråga om betalningsskyldighet för bostadsbidrag som avser tid före ikraftträdandet. – Enligt 27 § lagen om bostadsbidrag, vilken numer motsvaras av 97 kap. 29 § socialförsäkringsbalken, framgår att om det är uppenbart att sökanden på grund av hushållets inkomst- eller förmögenhetsförhållanden eller något annat förhållande inte behöver det bidrag som kan beräknas enligt denna lag, får Försäkringskassan efter särskild utredning avslå en ansökan, dra in eller sätta ner bidraget, Beslut

enligt första stycket får fattas utan hinder av att viss inkomst eller förmögenhet inte ska räknas in i den bidragsgrundande inkomsten. – Av lagens ursprungliga förarbeten (prop. 1992/93:174 s. 67) framgår att inkomst och förmögenhet får beaktas vid prövningen av bidragsbehovet även om förmögenhet eller vissa inkomster inte ska räknas in i den bidragsgrundande inkomsten. Detta gäller t.ex. när en bidragstagare genom en realisationsvinst kunnat frigöra betydande kapital som gör att det framstår som uppenbart att behov av bostadsbidrag inte föreligger eller när det i annat fall klart framgår att någon har betydande kapital till sitt förfogande eller har mycket hög materiell levnadsstandard, trots låg eller ringa taxerad inkomst. Vidare framgår av senare förarbeten (prop. 1995/96:186 s. 30) att bostadsbidrag är en behovsprövad förmån, dvs. bidragets storlek bestäms av det enskilda hushållets inkomster och andra ekonomiska resurser. Syftet med bostadsbidrag är att ge ekonomiskt svaga hushåll möjligheter att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder, det ska ge en ekonomisk grundtrygghet för barnfamiljer. Det är inte rimligt att höga förmögenheter inte påverkar bostadsbidraget. Disponerar hushållet över en ansenlig förmögenhet får den genom generalklausulen (27 § lagen om bostadsbidrag) beaktas. – Skälen för avgörandet – Av handlingarna i målet framgår att det är ostridigt att B.M. vid ansökningstillfället hade tillgångar i form av en obelånad skogsfastighet och att taxeringsvärdet på skogsfastigheten uppgick till 1 689 000 kr. Vidare framgår att B.M. i sin ansökan om bostadsbidrag inte tagit med några tillgångar/förmögenhet utan endast tagit upp de skulder hon har på sin bostadsfastighet. Försäkringskassan har efter närmare utredning kunnat konstatera att B.M. var ägare till flera fastigheter utöver sin privatbostad. Försäkringskassan har också utrett fastigheternas värde och B.M:s ägarandel, uppgifter som B.M. också fått möjlighet att bemöta. Förvaltningsrätten kan således konstatera att det företagits en utredning i B.M:s situation på sätt som föreskrivs i den aktuella bestämmelsen. Något skäl att upphäva beslutet på den grunden att någon utredning inte företagits finns det således inte skäl för. – Vad gäller rätten till bostadsbidrag anser förvaltningsrätten i likhet med Försäkringskassan att B.M. inte kan anses ha rätt till bostadsbidrag eftersom hon genom att avyttra skogstillgången skulle kunna frigöra betydande kapital som gör att det framstår som uppenbart att behov av bostadsbidrag inte föreligger. Vad B.M. anfört föranleder ingen annan bedömning. Överklagandet ska således avslås. – Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

B.M. överklagade förvaltningsrättens dom och yrkade att kammarrätten skulle upphäva domen och bifalla hennes ansökan om bostadsbidrag. Hon anförde i huvudsak följande. Det är inkomsten från näringsverksamheten som ska räknas med i underlaget för bostadsbidraget. Det kan inte vara avsikten med lagstiftningen att hon vid tillfälliga ekonomiska svårigheter skulle tvingas avyttra sin näringsfastighet. Med förvaltningsrättens bedömning skulle i stort sett alla med någon form av näringsfastighet tvingas avyttra den eftersom gränsen för ett taxeringsvärde som utlöser generalklausulens tillämpning är så lågt satt av rätten.

Kammarrätten i Sundsvall (2014-01-16, Törnered, Waas, Eberstein, referent) yttrade: Förvaltningsrätten har i nu aktuellt mål kommit till motsatt utgång mot vad Kammarrätten i Jönköping gjort genom dom meddelad den 4 november 1996 i mål nr 6508-94. Kammarrätten finner därför anledning att meddela prövningstillstånd av prejudikatskäl och tar upp målet till omedelbart avgörande. – I målet har inte framkommit något som ger kammarrätten anledning till en annan bedömning än den förvaltningsrätten gjort. Överklagandet ska därför avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.

B.M. fullföljde sin talan hos Högsta förvaltningsdomstolen och anförde bl.a. följande. Taxeringsvärdet som Försäkringskassan utgår från vid förmögenhetsberäkningen utgörs i stort sett uteslutande av ett skogsbruksvärde. Detta värde består av skog i olika tillväxtfaser som ska skötas och tas upp som inkomst den dag avverkning eller gallring sker. Avsikten kan inte vara att sådan ”förmögenhet” ska omfattas av den s.k. generalklausulen i 27 § lagen om bostadsbidrag.

Försäkringskassan bestred ändring och anförde bl.a. följande. När *B.M.* ansökte om bostadsbidrag ägde hon en skogsfastighet som inte var belånad. *B.M.* har uppgett att skogsfastigheten ska anses ingå i en näringsverksamhet. Frågan är om kravet på att anses som en sådan verkligen är uppfyllt då verksamheten inte bedrivs aktivt.

Högsta förvaltningsdomstolen (2015-06-16, Jermsten, Knutsson, Saldén Enérus, Bull, Classon) yttrade:

Skälen för avgörandet

Rättslig reglering m.m.

Socialförsäkringsbalken trädde i kraft den 1 januari 2011. I samband med detta upphävdes lagen om bostadsbidrag. Enligt 1 kap. 3 § lagen om införande av socialförsäkringsbalken är dock lagen om bostadsbidrag tillämplig i fråga om förmåner som avser tid före balkens ikraftträdande.

Enligt 1 a § lagen om bostadsbidrag är rätten till bostadsbidrag och bidragets storlek bl.a. beroende av den sökandes bidragsgrundande inkomst. Av 5 § följer att en viss del av den sökandes förmögenhet ska läggas till den bidragsgrundande inkomsten och att det därvid ska bortses från sådana tillgångar och skulder som är hänförliga till inkomstslaget näringsverksamhet. Enligt 27 § får Försäkringskassan avslå en ansökan om bostadsbidrag om det är uppenbart att sökanden på grund av hushållets inkomst- eller förmögenhetsförhållanden eller något annat förhållande inte behöver bostadsbidrag. Ett sådant beslut får fattas utan hinder av att viss inkomst eller förmögenhet inte ska räknas in i den bidragsgrundande inkomsten.

Bestämmelser motsvarande de i 1 a, 5 och 27 §§ lagen om bostadsbidrag finns numera i 95 kap. 3 § samt 97 kap. 6, 8 och 29 §§ socialförsäkringsbalken.

Av förarbetena till 5 och 27 §§ lagen om bostadsbidrag framgår bl.a. följande. Även om tillgångar som hör till en näringsverksamhet inte ska tas med vid förmögenhetsprövningen enligt 5 § kan de beaktas vid tillämpningen av generalklausulen i 27 § (prop. 1995/96:186 s. 30). Bestämmelsen i 27 § bör kunna tillämpas exempelvis när en bidragstagare genom en realisationsvinst kunnat frigöra betydande kapital eller när det i annat fall klart framgår att någon har betydande kapital till sitt förfogande (prop. 1992/93:174 s. 67).

Frågan i målet

Frågan i målet är om det förhållandet att B.M. har en tillgång i form av en skogsfastighet innebär att det är uppenbart att hon inte behöver bostadsbidrag.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Bostadsbidraget är ett inkomstprövat bidrag. Syftet med att även göra en förmögenhetsprövning är att förhindra att personer med låga inkomster men med stora förmögenheter får bidrag till sin försörjning genom staten (prop. 2008/09:203 s. 19 f.). Av förarbetena till lagstiftningen kan utläsas att det på grund av den då gällande kopplingen till beräkningen av skattepliktig förmögenhet främst var praktiska hänsyn som motiverade att tillgångar och skulder i näringsverksamhet undantogs vid förmögenhetsprövningen. Vidare framgår att lagstiftaren avsett att denna typ av tillgångar ändå kan beaktas vid tillämpningen av 27 § lagen om bostadsbidrag.

Av utredningen i målet framgår att B.M. har låga inkomster och två hemmavarande barn. Hon äger en obelånad skogsfastighet med ett taxeringsvärde om 1 689 000 kr. Hon är inte beroende av fastigheten för sin försörjning. Fastigheten är en obebyggd lantbruksenhet som skattemässigt är hänförlig till inkomstslaget näringsverksamhet. Den har därför inte beaktats vid förmögenhetsprövningen.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att B.M. har en betydande tillgång i form av en skogsfastighet. Tillgångens värde kan realiseras genom t.ex. belåning eller försäljning. Mot den bakgrunden finns inget hinder mot att beakta fastighetens värde vid en prövning enligt 27 § lagen om bostadsbidrag. Vid denna prövning finner Högsta förvaltningsdomstolen att det är uppenbart att B.M. inte behövde bostadsbidrag vid ansökningstillfället 2010. Överklagandet ska därför avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

Mål nr 1898-14, föredragande Elin Kristensson